

Handläggare
Anna Colliander
Telefon: 08-508 25 243

Till
Socialnämnden
2021-05-25

Merkostnader i bostad med särskild service för vuxna (SOU 2021:14)

Remiss från kommunstyrelsen Stockholm stad Dnr KS
2021/553

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen avseende merkostnader i bostad med särskild service för vuxna (SOU 2021:14).

Fredrik Jurdell
Socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat remiss Boende på (o)lika villkor – Merkostnader i bostad med särskild service för vuxna (SOU 2021:14). Remissen är ett betänkande av Utredningen merkostnader i bostad med särskild service för vuxna.

Majoriteten av dem som bor i bostad med särskild service har låga inkomster. De flesta har sin inkomst från antingen sjuk- eller aktivitetsersättningen och de som är över 65 år ersättning från pensionssystemet. Vanligtvis är kostnaden för bostaden den största utgiften som den enskilde betalar varje månad. Mer än hälften av alla som bor i en bostad med särskild service enligt LSS, bor i kommuner som vid hyressättning inkluderar värdehöjande faktorer i form av tillgång till gemensamhetsutrymmen, personal med mera. Det innebär att hyran innehåller en merkostnad.

Utredningen föreslår att merkostnader som är kopplade till att bo i en bostad med särskild service enligt LSS bör ersättas inom merkostnadsersättningen från Försäkringskassan genom en schabloniserad ersättning för boende med 30 prisbasbelopp per år. Utredningen ser även behov av andra åtgärder än de som påverkar

direkta merkostnader, bland annat en särskild satsning på ett investeringsstöd för att öka byggandet av bostäder med särskild service enligt LSS.

Socialförvaltningen i Stockholm ställer sig positiv till utredningens förslag om en schabloniserad merkostnadsersättning för personer som bor i bostad med särskild service och tror att föreslaget om investeringsstöd kan bidra till att utbyggnadstakten för bostäder med särskild service ökar.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat remiss Boende på (o)lika villkor – Merkostnader i bostad med särskild service för vuxna (SOU 2021:14) Remissen är ett betänkande av Utredningen merkostnader i bostad med särskild service för vuxna. Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Fastighetsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2021-06-09.

Ärendet

Regeringen beslutade den 12 mars 2020 att uppdra åt en särskild utredare att se över reglerna och klargöra rättsläget för boende med särskild service enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i syfte att den enskilde inte ska drabbas av merkostnader för sitt boende på grund av sin funktionsnedsättning.

De flesta kommuner upplåter dessa bostäder genom ett hyresförhållande enligt 12 kap. jordabalken (hyreslagen). I uppdraget har ingått att analysera och redogöra för de ekonomiska konsekvenserna av ett hyresförhållande för den enskildes kostnader för sitt boende. Utredningen har även haft i uppdrag att vid behov föreslå en mer kostnadseffektiv reglering som innebär att den enskilde inte ska få merkostnader.

Boendes ekonomiska situation

Majoriteten av dem som bor i bostad med särskild service har låga inkomster. De flesta har sin inkomst från antingen sjuk- eller aktivitetsersättning och de som är över 65 år ersättning från pensionssystemet. Den ersättning som utgår är oftast på garantinivå. Av den enkätundersökning som utredningen genomfört, och av tillgängliga registeruppgifter, framgår att hyrorna i bostäder med särskild service enligt LSS varierar kraftigt.

- Bland dem under 65 år, för vilka det finns uppgifter om hyra, är det cirka 63,5 procent som har en hyra under taket för bostadstillägget, 5 600 kronor. 36,5 procent har en högre hyra.
- Av dem som är 65 år eller äldre är det 4 procent som har en hyra över taket för bostadstillägget som då uppgår till 7 000 kronor.
- 78 procent hade år 2019 en nettoboendekostnad, bostadskostnaderna efter att det statliga bostadstillägget räknats bort, på upp till 1 750 kronor
- 14 procent hade en kostnad på mellan 2 000–3 750 kronor
- 4 procent hade en kostnad på 4 000 kronor eller mer.

Vanligtvis är kostnaden för bostaden den största utgiften som den enskilde betalar varje månad. Nivån på hyran avgör hur mycket utrymme det finns kvar för andra levnadskostnader. I genomsnitt är hyran för dem som bor i bostad med särskild service 5 340 kronor.

Värdehöjande faktorer

Sedan den 1 juli 2002 framgår det direkt av lagtexten att socialtjänstlagens regler om avgifter inte är tillämpliga när fråga är om bostad i ett sådant särskilt boende som omfattas av 12 kap. jordabalken. Kommunen får enligt grunder som kommunen bestämmer ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader i vissa angivna fall. Det gäller även bostad i särskilt boende så länge det inte är fråga om ett hyresförhållande enligt jordabalken. Mer än hälften av alla som bor i en bostad med särskild service enligt LSS, bor i kommuner som vid hyressättning inkluderar värdehöjande faktorer i form av tillgång till gemensamhetsutrymmen, personal med mera. Även om hyran i dag inte har beräknats med den utgångspunkten finns det alltid en möjlighet för kommunen att sätta hyran utifrån bruksvärdet och därmed också en risk för sådana merkostnader.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att merkostnader som är kopplade till att bo i en bostad med särskild service enligt LSS bör ersättas inom merkostnadsersättningen från Försäkringskassan genom en schabloniserad ersättning för boende med 30 prisbasbelopp per år. Vid beräkningen av merkostnadernas storlek, när någon även har andra merkostnader, ska boendet i en bostad med särskild service

enligt LSS anses ge merkostnader om 25 procent av prisbasbeloppet per år.

Utredningen ser även behov av andra åtgärder än de som påverkar direkta merkostnader. En särskild satsning på ett investeringsstöd för att öka byggandet av bostäder med särskild service enligt LSS kan bidra till faktiska valmöjligheter, och till att minska problemen med att personer får flytta mellan kommuner för att få den insats de har beviljats. Utredningen menar även att bostadstilläggets storlek bör på ett bättre sätt anpassas till de faktiska hyrorna för dem som bor i en bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS och att framtida förändringar av hyressättning bör ta hänsyn till konsekvenser för de enskildas möjligheter att betala hyran

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Utredningens förslag medför i sig inga ökade kostnader för kommunen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 19 maj 2021. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 20 maj 2021.

Jämställdhetsanalys

I Stockholm stads program för ett jämställt Stockholm 2018-2022 som antogs av Kommunfullmäktige 2017-12-11 pekas sju fokusområden ut som är prioriterade för staden med utgångspunkt från de nationella jämställdhetsmålen. Fokusområde sju syftar till att stadens välfärd och service ska vara likvärdig för kvinnor och män, flickor och pojkar. I propositionen med förslag till LSS framgår att en viktig funktionshinderspolitisk princip är att människor inte ska ha merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning. Omfattande stödbehov på grund av funktionsnedsättning ska inte medföra en lägre levnadsstandard än vad andra människor har. I socialtjänstrapporten 2020 framkommer att 686 kvinnor och 975 män i Stockholm hade verkställda beslut om bostad med särskild service för vuxna. Det innebär att fler män än kvinnor berörs av de förslag som betänkandet om merkostnader i bostad med särskild service lyfter fram.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Efter beslut i kommunfullmäktige 2008 tar Stockholms stad ut hyra för värdehöjandefaktorer i bostad med särskild service enligt LSS. Det innebär att hyran innehåller en merkostnad.

Stockholms stad har ett kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning. KBF syftar till att underlätta för personer med funktionsnedsättning att kunna få och behålla en bostad som är lämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen. KBF är ett komplement till statliga förmåner som avser bidrag till bostadskostnad, såsom bostadsbidrag, bostadstillägg och boendetillägg. En förutsättning för att KBF ska kunna beviljas är att den enskilde är folkbokförd och bosatt i Stockholms stad eller till följd av ett beslut som staden har fattat, flyttar till en bostad med särskild service enligt LSS eller SoL i en annan kommun och kan påvisa en merkostnad för bostaden.

Utifrån att Stockholms stad beviljar KBF för att underlätta för personer med funktionsnedsättning som har merkostnader för sitt boende kan förslaget om en schabloniserad merkostnadsersättning komma att minska kommunens kostnader i den mån som staten kommer att stå för merkostnaderna.

Socialförvaltningen i Stockholm ställer sig positiv till utredningens förslag om en schabloniserad merkostnadsersättning för personer som bor i bostad med särskild service och tror att ersättningen på ett bättre sätt kommer att kompensera för merkostnaderna i bostad med särskild service. Stödbehov på grund av funktionsnedsättning ska inte medföra en lägre levnadsstandard än vad andra människor har.

Utbyggnadstakten av bostäder med särskild service i Stockholm motsvarar i nuläget inte behovet. Om alla planerade projekt färdigställs och planerade 560 lägenheter i bostad med särskild service tillkommer saknas det ändå 458 lägenheter för att nå stadens uppskattade behov. Socialförvaltningen i Stockholm ser därför bara fördelar med förslagets särskilda satsning på ett investeringsstöd för att öka byggandet av bostäder med särskild service enligt LSS och gör samma bedömning som utredningen- att valmöjligheterna inom bostad med särskild service skulle öka och färre personer skulle behöva flytta från kommunen för att få den insats de har beviljats.

Bilagor

Boende på (o)lika villkor – betänkande av utredningen om
merkostnader i bostad med särskild service för vuxna(SOU
2021:14)